

БОРІТЕСЯ - ДОБОРЕТЕ!

ЗАКОРДОННИЙ ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ
ПАРТІЇ СОЦІАЛІСТІВ-РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ.
:: ПІД РЕДАКЦІЄЮ КОМІТЕТУ ::

ЗМІСТ:

М. Грушевський, Відкритий лист Голові Ради Нар.
Ком. УСРР Х. Г. Раковському. — ст. 1.

П. Христюк, Новий курс комуністичної політики й наша
Партія, — ст. 8.

Факти та документи:

1. Циркуляр Закордонної Делегації УПСР, — ст. 26.

2. Витяг з протоколу засідання Зак. Дел. УПСР дня 9. XII.
1921, — ст. 27.

3. Лист празької організації УПСР до Зак. Дел., — ст. 27.

4. До наших спроб співробітництва з УСРР:

а) лист М. Грушевського до представництва УСРР
в Чехо-Словацькій, — ст. 28.

б) лист М. Грушевського до редакції „Вперед“-у,
— ст. 30.

Хроніка:

1. Про Укр. Соціол. Інстит., — ст. 31.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

TSCHETSCHEL, WIEN, XIX., HOFZEILE NR. 27

Відкритий лист Мих. Грушевського, закордонного
делегата УПСР, Голові Ради Народніх Комісарів
Української Соціалістичної Радянської Республіки
Х. Г. Раковському.

Високоповажаний Християне Георгієвичу!

Коли два місяці тому мій товариш М. Ф. Чечель, повернувшись з Харкова, передав мені від Вас різні матеріали про нинішній стан України і оповів свої довгі й ґрунтовні розмови, котрі мав з Вами, користаючи з Вашої гостинності, — моїм першим бажанням було подякувати Вам за прислані Вами видання і за ту уважливість, з котрою Ви поставились до нашого товариша, ввівши його в подробиці нинішнього становища на Україні, мотивів і перспектив Вашої політики. Хоча подана йому формальна відмова в легалізації Української Партії Соц.-Революціонерів загрожувала мені і моїм товаришам поворот на Україну, котрого ми щиро бажали і бажаємо, — я і мої товариші поклали надію, що рахуючи ся з реальними фактами, Ваша партія згодом таки відступить від свого принципу недопускання ніяких партійних організацій крім комуністичних. А тим часом в живім творчій співробітництві, котре допускалось Вами і незалежно від питання легалізації УПСР, можна було сподіватись, — а росте і скріплять ся те довіре до нас як до соціалістів і революціонерів, котре Ви заманіфестували вже і в своїх розмовах з т. Чечелем. Саме підчас його побуту в Харкові Ваш представник за кордоном зробив мені пропозицію стати на чолі допомогової акції Україні, яка вестиметь ся іменем Українського Червоного Хреста, — на що я, розумієть ся, дав свою повну згоду, і Ви прощаючись з т. Чечелем, висловили своє переконання, що він застане вже мене в сій новій роботі. Слідом я одержав також від голови Вашої торговельної місії пропозицію взяти участь в організації видавництва шкільної, наукової і белетристичної літератури за кордоном. З огляду на се я стримався з задуманим листом до Вас, сподіваючись, що незабаром матиму для нього далеко більше конкретного матеріалу, ніж загальні вирази моїх почувань, — з того реального співробітництва, на користь трудових українських мас, котре мені уявлялось дуже близьким і своєчасним.

З матеріалів і інформацій, привезених т. Чечелем, і в різних інших відомостей, які в тім же приблизно часі були представлені нам з України, я набрав вражіння, що період гострої окупаційної боротьби, котру Рос. Комуни. Партія і її галузь КПБУ вели на Україні, властиво закінчився. І з Вашої і з української сторони, на мій погляд, все сильніше виступало бажання від боротьби, чи навіть — від пасивної резистенції перейти до співробітництва. З сторони правлячої комуністичної партії се, як мені представляєть ся — було бажання вжити українські сили як конструкційний елемент в будівництві Радянської України, — віддавши все належне українським національним потребам і домаганням. Навзаєм, з української сторони — навіть серед елементів не соціалістичних — наростало бажання, відложивши набік старі

рахунки і всю історію УСРР, взяти від радянського режіму все, що він може дати для закріплення здобутків революції та задоволення культурних і національних вимог українського люду, — і заразом підтримати радянський режім, оскільки він буде водитись інтересами краю та не тільки іменем, а ділом самим буде урядом України. Коли б сі обовільно наближаючи ся течії зішлись і подали собі руки, в процесі роботи, при обопільнім бажанню, скоро б могли вигладитись ті непорозуміння і упередження, які зістають ся з обох сторін. Отже ставляючи поруч себе зроблені нині пропозиції з тими розмовами, котрі Ви і Ваші товариші вели з тт. Чечелем і Мизуренком що до бажаности моєї роботи в Радянській Україні, я й розумів се так, що Вас інтересує не збільшення штатів служаших в радянських установах ще п'ятьма-десятьма новими спеціалістами в справах наукових, педагогічних чи економічних, а утворення ширшої кооперації українських кругів з радянськими установами, притягнення більших українських сил до культурної, політичної й економічної праці, і в сім Ви і Ваші товариші ждете моєї помочи.

Справді, переговорюючи з різними видатними українськими робітниками в сфері культурній, гуманітарній, червопохрестній, набрав я того переконання, що вони готові стати разом зо мною на роботу для трудового люду українського, хоч би й під знаком нинішньої УСРР, — коли се дійсно буде реально, продуктивна праця в користь сього трудового люду, а не збільшення паперового проізводства в її установах. На підставі сих переговорів і інформацій я в середині вересня, разом з представниками Валлими і деякими визначними українськими діячами, виробив на пайблизший час план (почасти зафіксований в наших протоколі з 14. IX) роботи, яка мала забезпичити Україні санітарну поміч, постачання шкільних книжок і знадобів, наукової і белегістичної літератури, і я певен і тепер, що коли б ся робота була дійсно поведена, так як се було начеркнено в протоколі (котрий Ви маєте, певно, у себе*), вона б не тільки здозволила в певній мірі вопіючу українську

*) Наводжу, з рештою, текст протоколу, поминаючи тільки імена присутних учасників, котрі не належать ані до місії УСРР, ані до УПСР.:

Протокол організаційного засідання в справі видання і закупки за кордоном книг для потреб України. У Відні 14 вересня 1921 року.

Присутні: Михайло Левницький, політичний представник УСРР для Австрії й Чехії, Данило Кудря, уовноважений Всеукраїнської Кооперативної Спілки (Вукопспілка), член Українського Наукового Товариства в Києві Михайло Грушевський, . . .

М. Грушевський, запрошений уповажненим Вукопспілки т. Кудрею для організування наукової колегії по справам видання і закупки за кордоном книг та шкільних приладів, повідомлює, що він запросив для співпраці в сій колегії тт . . . Приймається до відома.

Обговоривши потім справу організації, зібрані приходять до таких висновків: В інтересах справи бажано, щоб уся технічно-видавнича і торговельна сторона її велась українськими кооперативами (Вукопспілка), котрі б приймали поручення від урядових і приватних установ України і для власного торгу переводили закупку книг і шкільних приладів та замовляли видання.

Вся наукова, літературна і редакційна робота по видаванню і закупку книг на сі потреби вестиметь ся науковою колегією, зложеною з тт. Грушевського і . . ., які бажать працювати як делегати Укр. Наукового Товариства. Зміни

нужлу, але виннула б і на ослабленне напруження і обгострення між українськими масами і урядом. Коли б збираючи продовольчий налог, український уряд міг разом з тим дати українському селу чи ліки, чи квижку, чи шкідливий приряд, се, розуміється, творило б зовсім пльшій вастрій, ніж коли сей уряд всетаки нічого в замір не може дати, окрім обіцявок.

До того всього, як Ви знаєте, не прийшло *). Мпні, і моїм найближшим товаришам, з котрими велись паралельні переговори, дано зрозуміти, що передумовою співробітництва являється наше повне політичне самовідречення. Закордонна делегація мала б відступити від своєї резолюції,**) котрою вона заявляла солідарність з увязаним Центральним Комітетом, який прийняв її позицію, — мала не друкувати сеї резолюції. Коли ж делегація заявила, що вона не може відмовитись від опублікування сеї своєї декларативної ухвали. — се послужило прямою до розривання переговорів. З другого боку, дано зрозуміти, що мене хочуть бачити не в більшій ролі, як тільки служущим одного з комісарятів, і моя заява, що не бувши бюрократом ніколи за все мое життя я і тепер не хочу йти між сою верству і своїм прикладом підтримувати бюрократизацію Радянської України (про котру нижше) — а хотів би послужити їй своєю ініціативою й свобідною працею тих елементів, які Рад. Україні спочувають, прийята була теж як такий факт, який упеважливе всяку можливість порозуміння. Не знаю, які

в складі Колегії робитимуться нею за порозумінням з Вукопсілкою, і навзаєм — Вукопсілка визначатиме своїх представників, які вестимуть технічно-господарську роботу по вище вказаним справам за порозумінням з Колегією.

Члени Колегії як громадської організації не отримують ніякої сталої платні, але Вукопсілка уділяватиме їй від одчот кредити на удержування технічних і наукових помічників та видатки, звязані з працею Колегії. Загальні норми товаришів за виконані праці та удержання для наукових і технічних співробітників Наук. Колегії визначають ся нею в порозумінню з представниками Вукопсілки.

Праці, передані Наук. Колегії для визання Вукопсілкою. Колегія редагує з літературної та наукової сторони, щож до доцільности переланих їй для видання праць вона може висловлювати свої гадки, котрі Вукопсілка бере під увагу та направляє по призначенню. Видання, ініціатива котрих вишла від Наукової Колегії і вони не входять в загальніші за порозумінням з Вукопсілкою прийняті плани, — такі видання фінансують ся Вукопсілкою, після того як Колегія порозуміється з Вукопсілкою.

Самостійно, в межах визначених для сього сьм Колегія переводить всякого роду приготувану роботу для наукових, технічних, літературних та копулятивних видань, компонує біжучу літературу для перегляду, закупляє вишви за кордоном українські книги для кооперативного торгу і всякого рода літературу для бібліотек вищих наукових інститутів України. Але закуп великих скількостей якоїсь книги для шкіл чи кооперативного торгу переводить ся за порозумінням Наук. Колегії і Вукопсілки.

Детальніше відносини між Науковою Колегією і Вукопсілкою мають бути означені окремою умовою. Представник УСРР і Вукопсілки беруть ся удектишити відносини Наук. Колегії з Укр. Науковим Товариством в Києві для устанвлення їх відносини між собою, а також командірування з Наук. Товариства його членів за кордон в поміч Науковій Колегії, за порозумінням з Колегією.

Підписали: М. Грушевський, Д. Кудря, М. Левицький.

*) Історія з головнішим розповіджена в моїм листі до пражских представництв, надрукованам нижше, в відділі „Фактів і документів“.

**) З Б. IX с. р. — див. Борітєса No. 9, с. 26—7.

методи закордонної праці кінець кінцем прийнято замість пропованих мною, і наскільки вони показують себе реальними. Але бачу, що сей епізод не стояв відокремлено, а загалом замість тактики миротворчої, супроти української інтелігенції, принаймні тут, за кордоном, знов узята тактика непримиренного поборювання, так би сказати — голоджування її. Наслідком того ся інтелігенція, розчарована в наших заходах порозуміння, шукав собі помочи деінде. Скріплюють ся центри антибільшовицької акції. Україна зістаєть ся і на сей рік без санітарної і культурної помочи. А контрреволюційні сили, користаючи з неудачі порозуміння, з новою енергією починають свої заходи коло повалення чи захитання радянського режіму, розворушуючи наново повстанську енергію, сіючи терор і анархію, щоб з свого боку утруднити перехід до якоїсь творчої, конструктивної роботи, — яка і без того іде так мляво й тяжко.

В своїм інтерв'ю з французьким делегатом А. Морізе Ви, Християне Георгієвичу, висловили недавно переконання, що коли Вам не будуть перешкоджати зо вні, Ви за п'ять літ поставите на ноги Україну екопозично і культурно. Я думаю, що перешкоди зо вні припинились би й стратили ґрунт, коли б наступило внутрішнє замиріння, — коли б зникли ті перепони, які паралаізують і розривають усі проби порозуміння між суголосними українськими елементами і Вами, коли б зійшлись ті руки, які були протягнені зовсім щиро до згоди так недавно і зістались висіти в повітрі, — тому що вмішались знов ті фактори, ті принципи, котрі нейтралаізували всякі звязки правлячої партії в живим життєм, і ще раз зробили Україну замість арени конструктивної роботи — ареною горожанської війни.

Роздумуючи над усім, що протягом останнього півроку мині прийшлося побачити й почути, в перших безпосередних зносинах з Вашими закордонними представництвами, з відомостей отриманих в Ваших установах, і т. д., я перед усім велику перепону для Ваших бажань перейти від негативної сторони програми — знищення старого буржуазного ладу, до позитивної творчости на нових підвалинах і опановання реального життя радянськими установами, — бачу в глибокій бюрократизації Вашого державного апарату і засміченню його не-соціалістичним і взагалі безідейним, часто нечистим і при тім — українофобським елементом. Сей елемент, який набивсь до Вашої машини в часі гострої окупаційної боротьби, — він став між Вами й живими трудовими силами краю й гальмує взагалі всяку живу конструктивну роботу, всяке відродженне краю, в яким сьому елементу нема й не буде місця. Перед сим елементом Вас й інших провідників нинішньої УСРР я бачу в значній мірі безрадними. Ви не маєте чим заступити його, бо ідейний, морально-трівкий, морально не зломаний елемент не може проходити через ту процедуру покаяння, самоосудження і повного політичного самовідречення, котрої від нього вимагають, щоб прийняти до співробітництва. Згаданий же бюрогратичний елемент, — чи свідомо, чи просто силою своєї реістенції, ставить всякі утрудненія припливу здорових, соціалістичних українських сил, з котрим треба рахуватись і перед ним не дуже розсеріуватись. Притягають ся деморалізовані, морально-зломані, ренегатські

українські елементи,*) котрим фактичні хазяї бюрократичної машини радо улекшують проходження згаданої процедури, рахуючи на їх безопасність і безмежну готовість вислужуватись. Але Ви самі добре розумієте, що ці елементи тільки збільшають відчуження апарату Радянської Республіки від живого народнього життя, від трудових робітничо-селянських мас України, відновлюють старе російське „средостьбіє“, в котрім застрягають і гинуть потяги до творчої праці, до помирення і обєднання в спільних заданнях українсько-національних і загально-соціалістичних течій, яке може й повинно бути здійснене Радянською, власне — Радянською Україною.

Отсі чужородні елементи, які прикрасили себе комуністичними відзнаками і під їх покровом буйніише ніж коли небудь розвинули свої впливи та держать ся в державнім апараті не вважаючи на енергійні чистки партії, — вони, очевидно, й задержують правлящу комуністичну партію України в ненормальнім положенню російської експозитури, колоніальної адміністрації, делегованої РКП. Відти походять такі куріозні аномалії, що тим часом як радянський принцип завоював собі за останні роки глибокі й трівкі симпатії трудових мас України, знайшов собі — на місце розбитого і знеохоченого революційними зусиллями пролетаріату, сильні, активні, наційні кадри серед молодого, вихованого в революційних бурях селянства, — ся радянська Україна, себто все що є тепер живійшого, активнішого і надійвішого на Україні (а взразом, може бути — в цілій Східній Європі), ставивь ся ворожо до диктатури комуністичної партії і до всіх, хто занадто тісно звязує себе з нею, з її установами, або навіть тільки мирить ся з сею диктатурою і капітулює перед нею. Власне вона, ота радянська бюрократія, зависно підтримуючи свою монополію власти і кормлення, як стара російська, пильнуюча, щоб ніщо не робилось поза нею, щоб усе проходило через її руки, носило на собі її відомствений штампель і номер, і для того підтинаючи або гальмуючи всякий громадський почин, все що могло б нарости і піднятися поза нею,**) — підтримує в стані негачії чи опозиції до нинішнього урядового і партійного апарату сі живі соціалістичні, радянські, творчі, активні сили України і полишає правлящу партію в її ізольованій, відірваній позіції, в ролі російської експозитури, яка не рїшаєть ся відокремитись і стати на власні ноги в свідомости своєї слабости: браку твердого ґрунту під ногами на місці, на Україні. Неуміняє сеї бюрократії дати собі раду з національними потребами України,

*) Застерігаюся, що я не маю на гадці прикладати сього до українських ідейних одиниць, які приставали до комуністичної партії з переконання, від початків революції, тих менше — до цілих груп, які організовано вливались до сеї партії.

**) Для мене глибоко симптоматична отся деталь з моїх переговорів в справі організації закордонного видавництва і постачання шкільних приладів, котру Ви знаєте з долучених прилог: Я настоював, щоб діло організувалось кооперативним обєднанням, і се було прийняте потім як принципіальне і непримирне розходження, а сама гадка, що така справа може вестись кооперативними силами, а не комісаріатами УСРР, була признана за прикру і небезпечну ересь. А йшла ж мова про кооперативну організацію, т. зв. Вукопспілку, створену заходом самої ж правлящої партії. При такім відношенню до неї чи не грозить їй перспектива зістатись мертворожденним чадом комуністичного бюрократизму поруч із иншими подібними квазі-громадськими креаціями його?

її не-національний або навіть анти-український характер, який дає такий вячаний матеріал для агітації проти неї, — тільки прояв і наслідок основної прикмети її бюрократичного ества, анти-громадськості і відірваності від громадського життя й його інтересів.

З цього погляду наші партійні митарства — неприязнання партії УСР, заходи коли її дискредитації, відмова в її легалізації, се тільки маленька деталь, яка ілюструє систему. Легалізація партії, я розумію, являється не можливою, тому що вона принципіально суперечить нинішній системі. Але ця система неминучо мусить бути змінена, тому що вона шгучно утримує окупаційний режим України, держить її під вічними загрозами катаклізмів, стримує громадський елемент від живого і широго співробітництва з нинішніми радянськими установами, бо — мовлять — сей комуністичний режим одлаково не вдержить ся, і пемащо з ним звязуватись та компромігуватись. А всі против-соціалістичні сили, весь капіталістичний світ ця система годує надіями на неминучу ліквідацію східньо-європейської революції та поплихає до нових і нових проб його захпання і повалення — як от ті що йдуть тепер на наших очах. Уступки, котрі правляща комуністична партія робить капіталізму, буржуазним апетитам, щоб урягувати свою партійну диктатуру, тільки прикро і болючо для кожного радянця, соціаліста, революціонера підчеркують її неохоту, чи може неуміння помиритись з суголосними соціалістичними елементами, заінтересованими всім своїм еством в збереженню революційних здобутків і соціалістичних перспектив, дорогих їм стільки ж, що й їй. З другого боку, ці уступки, такі великі, неоправдано-надмірні, не досягають своєї цілі, не вигягають серйозного капігалу, ні івіціятпви на екопозичпу і культурну роботу, тому що ізольованість і відірваність правлячої партії (та її ріакі агітації, які допускались тактикою її) не викликають ні довіря до її усгудок, ні охоти звязувати з нею свою долю. Необхідно зм нити систему — відмовитись від партійної виключности, вийти в шире і чесне порозуміння з соціалістичними радянськими партіями України, як Укр. Ком. Партія, Укр. Партія Соц.-Рев., й інші авальогічні їм не-українські течії, щоб поширити соціал-революційну базу і в поміч пролетаріатови, який рострагив і свої сили і свою енергію в революційній боротьбі, став індиферентним і пасивним, — притягнути нові, ве зужиті, активні елементи українського революційного селянства й інтелігенції. Треба поділитись з ними властю, працею і відповідальністю, щоб піднести кредит Радянської Соціалістичної України в очах своїх і чужих і притягти на службу, на роботу, елементи чесні, але не-світлі й соціально-індиферентні, та відбити спекулянтам на повалення УСРР всяку охоту до нових провокацій серед цих мас, які нині все ще хитають ся між припапцем УСРР і повстанством, не можуть знайти заспокоєння своїй національній і горожанській свідомості при цій системі.

Се те що ми, — я і м і тов ринні, — протягом цілих двох років не-успалпо повгоряли в наших писаннях і усгно Ваших зячордонних представниках і, внарешті, устами т. Чечеля, широко аргументовали особисто перед Вами і Вашими найближніми товаришами, провідниками УСРР. З цих виступів і цих розмов, маю те вражіння, Влі і Ваші товариші

переконались, що за нашими соціалістичними гаслами пежа укритих націоналістичних чи реакційних впливів і наш український патріотизм не входить в конфлікт з нашими соціалістичними переконаннями. В імя інтересів світового визволення праці від експлуатації капіталом, ми були готові переступити через труни наших партійних товаришів, що безвинно погинули від червоних куль, через попіл наших культурних скарбів, понищених „на страх українській контрреволюції“ большевицькими генералами, були готові працювати під Вашим проводом, підпорядковуючи ідеологічні й тактичні розходження інтересам сеї світової акції.

В тім переконанню, що реальні інтереси трудового народу, який являєть ся єдиним дійсним репрезентантом української нації, лежать в площині сеї світової програми, ми не щобоялись стягнути на себе прокльони, лайки й клевети українських реакціонерів, навіть з т. зв. соціалістичних партій, які при сій okazji вплили на мене спеціально цілі ц-бри помий за сю тактику. Ми були певні, що праця наша нас оправдає, але Ви, Ваша партія, Ваш уряд не дали нам сеї змоги — на велику шкоду не тільки нашу, але й трудового народу України.

Не перецінюючи наших впливів і ролі в українському житю, я все такж можу сказати з значною певністю, що коли б Ваша партія послухала нашого голосу і прийняла ту програму кооперації українських соц.-радянських партій, яку ми Вам предлагали, ту систему громадського смиробітництва в радянських установах, котру особисто висував я в переговорах з Вашими представниками, — для інтернаціональної провокації на українськїм ґрунті не знайшлося бя того місця, котре знайшла вона ще раз!

З суперечних відомостей, які являють ся в пресі і доходять до нас про повстання, на ново роздмухале антанськими прислужниками, трудно оціпити його силу і рефлекс, викликані ним в масах. Але в кождім разі що сеї замисел не зіставсь вповні безплодним і Укр. Рад. Республіка вступає в пятій рік комуністичної революції під знаком „національного українського повстання против московських наїздників“, як се представляють вороги радянства, — представляють не без успіху і знову втягають вище схарактеризовані хиткі і мало свідомі, хоч і добросовістні національні елементи в орбіту агі-большевицької акції, — сеї факт, що в момент, коли всі соціалістично-радянські елементи жадібно чекали переходу до конструкційної, творчої соціалістичної праці, в великій частині української території сеї перехід спаралізовано і край поставлено знову в стан горожанської війни, а вся Україна взагалі і на сеї рік зісталась без культурних васобів, без книги, без санітарної помочи і т. д., — факт незвичайно сумний, який домагаєть ся від правлящих кругів УСРР рішучого перегляду партійної тактики і внутрішньої політики!

Так як есть зістатись не може, Високоповажаний Християне Георгієвичу, і те, що мусить бути змінено, повинно бути змінено як найскорше! . . . Ви розумієте, що я як соціаліст і демократ, який міряв завжди все і вся інтересами трудового народу, не можу заспокоїтись на альтернативі, котрою заспокоюють себе люте байдужі на сім пункті: „або большевики дійдуть до зрозуміння ситуації і вийдуть в своєї пар-

тійпої виключности, або вони впадуть.“ По моему, ся альтернатива реально вірна, — але я ніяк не хотів би, щоб „большевики впали“ не переживши своєї системи і потягли за собою в безвість здобутки революції і перспективи соціалізму. Як соціаліст до соціаліста, в імя спільних інтересів соціалістичної революції, — того світового визволення праці і працюючих мас, яке являється нашою і Вашою спільною метою, я рішаюсь обернути сей мій відклик — первісно задуманий як приватний лист, в відклик прилюдний до Вас, і з Вами — до Вашої партії, до тих від кого залежить напрям Вашої політики:

Поки час і можливість не страчені, поки українські соц. радянські партії мають силу і змогу підтримати нинішній радянський режим, поє реакція не перекотилась через голови наші і Ваші, — треба спільними силами всіх, зрікшись партійної виключности, скріпити радянську будову і наповнити її живим змістом і живими силами, котрі б забезпечили її від небезпеки катаклізмів і погрясень з боку всіх темних сил внутрішніх і зовнішніх.

Відень, 15 падолиста 1921.

З соціалістичним привітом
М. Грушевський.

П. Христюк.

Новий курс комуністичної політики й наша Партія.

I.

Комуністична політика в Росії й на Україні перебуває в стадії гострого перелому. Ось вже кілька місяців Російська Комуністична Партія й краєва її організація — Комуністична Партія (большевиків) України намагаються направити її на нові тори.

В чім же, в ґрунті річи, полягають ті зміни в економічній політиці комуністів, й яку оцінку маємо дати їм ми, українські соціалісти-революціонери?

Ніхто не буде заперечувати, що відповідь на поставлені питання має не тільки теоретичне, але й велике практичне значіння, як для Партії, так і для дальшого розвитку подій на Україні. Бо як би не намагався де-хто закопати нашу Партію живцем у землю, скільки б не оповіщали з різних боків про „остаточний розвал“ і не менш „остаточну ліквідацію“ її, Партія революційного соціалізму живе і знаходить признание в працюючих масах України. І нині, коли лінія большевицької політики робить раптовий, круглий спад, нашою позицією інтересуються більше, ніж коли-небудь до цього.

На жаль, обставини нинішнього політичного життя в Радянській Україні не дають нашій Партії змоги широко продискутувати поставлене питання, винести скрісталізоване, обов'язуюче для всіх членів Партії рішення й розгорнути роботу на місцях для переведення того рішення в життя. На цьому тратять і Партія і революція на Україні, яка все ще перебуває в стадії загрожуючих катаклізмів і невідомо коли піде по лінії неухильного, творчого розвитку. Та в тім не вина українських